Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Covid-19: pilsoniskās sabiedrības loma Eiropas Vidusjūras reģiona atjaunošanā un noturībā"

(pašiniciatīvas atzinums)

(2023/C 140/03)

Ziņotājs: ***Angelo PAGLIARA***

Pilnsapulces lēmums	25.3.2021.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	20.12.2022.
Pieņemts plenārsesijā	24.1.2023.
Plenārsesija Nr.	575
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	183/0/5

1. **Ievads**

1.1. Pandēmijas krīze ir smagi skārusi Eiropas-Vidusjūras reģionu, saasinot jau esošās problēmas un iepriekšējiem izaicinājumiem pievienojot jaunus. Radušās sociālekonomiskās sekas, visticamāk, palielinās nevienlīdzību, it īpaši valstīs ar vāju ekonomikas un ražošanas sistēmu.

1.2. EESK *Euromed* koordinācijas komiteja ir nolēmusi galveno uzmanību pievērst pilsoniskās sabiedrības lomai Eiropas-Vidusjūras reģiona atjaunošanā un noturībā.

1.3. Ziņojuma izstrādē tika iesaistītas Eiropas-Vidusjūras reģiona pilsoniskās sabiedrības organizācijas un dažādu valstu ekonomikas un sociālo lietu padomes. Ir izveidota īpaša un cieša sadarbība ar Marokas Ekonomikas, sociālo lietu un vides padomi, ar kuru sadarbībā tika rīkots 2021. gada *Euromed* samits.

1.4. Tāpēc informatīvajam ziņojumam ir svarīga pievienotā vērtība, jo tā izstrādē ir iesaistīta pilsoniskā sabiedrība no abiem Vidusjūras krastiem.

1.5. Šajā ziņojumā ņemti vērā šādi iepriekšējie informatīvie ziņojumi: "Izglītība un arodapmācība Eiropas un Vidusjūras reģionā", "Digitalizācijas un MVU stāvoklis Vidusjūras reģionā" un "Ilgtspējīga attīstība Vidusjūras reģionā" ([1]).

2. **Secinājumi**

2.1. Pilsoniskā sabiedrība visā pasaulē nekavējoties reaģēja uz pandēmiju, strādājot pirmajā līnijā, sniedzot atbalstu un palīdzību iedzīvotājiem. Arī Eiropas-Vidusjūras reģionā pilsoniskās sabiedrības lomai bija izšķiroša nozīme Covid-19 negatīvās ietekmes mazināšanā.

2.2. Eiropas-Vidusjūras reģionā pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir atbalstījušas valdības rīcību, sniedzot pamatpakalpojumus un veselības aprūpi, ir izplatījušas individuālos aizsardzības līdzekļus un veicinājušas būtiskas informācijas izplatīšanu, galvenokārt attālos apgabalos. Šo organizāciju rīcība ir bijusi ārkārtīgi svarīga arī, lai mazinātu pandēmijas ietekmi uz visneaizsargātākajām iedzīvotāju grupām, piemēram, sievietēm, jauniešiem, imigrantiem un personām ar invaliditāti.

([1]) Šo informatīvo ziņojumu papildina arī nesenie EESK atzinumi, piemēram, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematiem "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu" (COM(2020) 408 final – 2020/0104 (COD)) – "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu" (COM(2020) 409 final – 2020/0103 (COD)) (OV C 364, 28.10.2020., 132. lpp.); ECO/515 "Regula par investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu" (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēts); Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ārkārtas stāvoklis pēc Covid-19. Jaunas daudzpusējas matricas izstrāde" (pašiniciatīvas atzinums) (OV C 364, 28.10.2020., 53. lpp.).

2.3. Pilsoniskās sabiedrības aktīvisms ir devis iespēju stiprināt solidaritāti Eiropas-Vidusjūras reģionā; daudzas pilsoniskās sabiedrības organizācijas dienvidu kaimiņreģionā ir iesaistījušās pilsoniskās solidaritātes grupu izveidē, eksperimentējot ar inovatīvām metodēm un intensificējot savu informācijas un koordinācijas darbību tiešsaistē.

2.4. EESK ir pārliecināta, ka taisnīga un godīga ekonomiskā un sociālā atveseļošana ir iespējama tikai tad, ja iesaista sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, privāto sektoru un it īpaši MVU. Vidusjūras reģiona atveseļošanai un ilgtspējīgu un noturīgu sociālekonomisko modeļu izstrādei ir jābalstās uz tādiem principiem kā tiesiskuma ievērošana, demokrātisko vērtību, kā arī sociālo tiesību un cilvēktiesību aizsardzība, SDO pamatkonvenciju īstenošana un kopīga apņemšanās sasniegt ilgtspējīgas attīstības un klimatneitralitātes mērķus.

2.5. EESK atzinīgi vērtē jaunās "Programmas Vidusjūras reģionam" pieņemšanu un uzsver, ka visiem atveseļošanas atbalsta pasākumiem jākalpo divkāršam mērķim, proti, reģiona iedzīvotāju dzīves kvalitātes pilnveidošanai un uzlabošanai.

2.6. Mūsdienās Vidusjūras reģionā koncentrējas virkne sociālu, politikas, vides, ģeopolitikas un imigrācijas izaicinājumu, kas ir būtiski ne tikai Eiropai, bet arī visai pasaulei. EESK uzskata, ka pieaugošos daudzdimensionālos izaicinājumus šajā reģionā ir iespējams risināt tikai ar atjaunotu un efektīvu multilaterālismu, ko atbalsta Eiropas Savienība.

2.7. Klimata pārmaiņu sekas ietekmē arī Vidusjūras reģionu un izpaužas kā pārtuksnešošanās, ūdens trūkums un temperatūras paaugstināšanās. Pašreizējā krīze ir parādījusi, ka ir jāstiprina kopējā noturība un jāīsteno jauni sadarbības projekti vides un digitalizācijas jomā. EESK uzskata: ņemot vērā to, ka pilsoniskās sabiedrības informētība palielinās un sociālo partneru iesaistīšanās paplašinās, būtu lietderīgi izvērst un stiprināt tādas iniciatīvas kā "*WestMED*", lai, izmantojot zilās ekonomikas modeļus, kas paredz darbvietu radīšanu un ekosistēmas un daudzveidības aizsardzību, veicinātu klimata un vides mērķu sasniegšanu.

2.8. Desmit gadus pēc Arābu pavasara Eiropas Savienība ir atjaunojusi savu sadarbības stratēģiju ar tās kaimiņvalstīm Vidusjūras reģionā. Šajā sakarā EESK uzskata, ka jaunā "Programma Vidusjūras reģionam" ir svarīgs instruments reģiona sociālajai un saimnieciskajai atveseļošanai pēc Covid-19 krīzes. Atjaunoto apņemšanos īstenot partnerību ir cieši jāsaista ne tikai ar ekonomikas un sociālās jomas, bet arī ar vides, demogrāfijas un imigrācijas izaicinājumiem un pilnībā jāņem vērā ES progress un pamatvērtības. Veselības aprūpes sistēmu stāvoklis daudzās reģiona daļās ir izrādījies nestabils, un pandēmijas krīze ir svarīgs pārbaudījums, kas varētu ietekmēt arī politisko stabilitāti.

2.9. Vidusjūras reģiona atveseļošanas un atjaunošanas programmās īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, lai ātri atveseļotos tūrisma nozare, pirmām kārtām mazie un vidējie uzņēmumi, kas nodarbina vairāk nekā pusi no ES darba ņēmēju. Ieilgušajai krīzes ietekmei, tostarp strukturālajam bezdarbam, it īpaši jauniešu un sieviešu bezdarbam, varētu būt smagas sociālās sekas.

2.10. ES Vidusjūras reģiona partneru ilgtspējīgai attīstībai īpaši svarīga ir darbaspēka cilvēkkapitāla attīstība. It sevišķi tūrisma nozarē būtu jāveicina personāla apmācība. Turklāt EESK norāda, ka intelektuālā darbaspēka emigrācija no dienvidu partnervalstīm uz rūpnieciski augsti attīstītām valstīm ir būtisks šķērslis, it īpaši šo valstu ekonomikas digitālajai pārveidei. Tādēļ Eiropas Savienības dalībvalstīm būtu jāatvieglo īstermiņa un vidēja termiņa darba atļauju procedūras Eiropas Savienībā gan pašnodarbinātām personām, gan darba ņēmējiem, it sevišķi IT nozarē. Turklāt Komisijai būtu jāatbalsta digitālo projektu īstenošana partnervalstīs, lai, piemēram, IT tehniķiem būtu labas nodarbinātības iespējas savā valstī.

2.11. Lai stiprinātu dialogu ar dienvidu kaimiņreģionu, ES izmantos esošos sadarbības instrumentus un programmas. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka pēc iespējas plašāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas, pamatojoties uz tādu iekļaujošu sociālo un pilsonisko dialogu visos līmeņos, kurā tiktu ņemtas vērā dažādu iesaistīto dalībnieku īpašības un uzdevumi un pilnvērtīgi izmantots to ieguldījums, lai izstrādātu un īstenotu politiku un pasākumus, kas vajadzīgi, lai pārvaldītu pašreizējo pārmaiņu un krīžu radīto ietekmi, sākot ar klimata pārmaiņu sekām.

2.12. Tiek lēsts, ka daudzas dienvidu kaimiņreģiona valstis saskarsies ar IKP samazinājumu uz vienu iedzīvotāju un tām būs jārisina nopietnas problēmas, lai tiktu galā ar pieaugošiem sociāliem, ekonomiskiem un nabadzības riskiem. Šā iemesla dēļ ir vajadzīgi ekonomikas un finanšu atjaunošanas plāni, kas ietvertu pasākumus, ar kuriem var risināt arī tādas problēmas, kuru dēļ palielinās sociālā nedrošība.

2.13. Daudzu Vidusjūras reģionā esošo kaimiņvalstu ekonomikas atveseļošana ir cieši saistīta ar atbilstošas vakcinācijas kampaņas efektivitāti, tāpēc EESK iesaka ES iestādēm stiprināt mehānismu *COVAX* un, izmantojot citastarp divpusējos nolīgumus, rūpēties par to, ka tiek sniegts pēc iespējas lielāks atbalsts loģistikas un apgādes jomā. EESK uzsver, ka īpaši svarīgi ir atbalstīt partnervalstis uz dienvidiem no Vidusjūras reģiona, lai šajās valstīs izveidotu autonomas vakcīnu un zāļu ražošanas iekārtas. Šajā saistībā Komiteja atkārtoti aicina nopietni apspriest iespējas atbrīvot pandēmijas apkarošanai nepieciešamo vakcīnu un medikamentu patentus.

2.14. EESK uzskata, ka atveseļošanā pēc Covid-19 pandēmijas aktīvai pilsoniskās sabiedrības iesaistei ir būtiska nozīme, lai sasniegtu tādus mērķus kā iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošana un jauna ilgtspējīgas attīstības modeļa izstrāde. Tādēļ Komiteja aicina ES iestādes partnerībā ar dienvidu kaimiņreģionu vēl vairāk stiprināt visus instrumentus pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanai.

2.15. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas darbojās priekšplānā, reaģējot uz pandēmijas situāciju veselības un sociālajā jomā, un to aktīvisms ir palīdzējis mazināt sociālās un ar veselību saistītās sekas iedzīvotājiem. Tomēr EESK jau ir norādījusi, ka minēto organizāciju spēja reaģēt uz sabiedrības vajadzībām ir atkarīga no bieži vien ierobežotajiem un ne vienmēr pieejamajiem resursiem. EESK ir pārliecināta, ka pilsoniskās sabiedrības organizāciju atbalsta mehānismi ir jāstiprina, lai citastarp īpašu uzmanību pievērstu visneaizsargātākajām un pandēmijas īpaši smagi skartajām grupām, piemēram, jauniešiem, sievietēm, migrantiem un cilvēkiem ar invaliditāti.

2.16. EESK aicina ES iestādes veikt turpmākus pasākumus, lai atbalstītu mieru, demokrātiju un cilvēktiesību ievērošanu konflikta zonās kaimiņvalstīs, kas atrodas Vidusjūras reģionā. Pandēmijas ietekmē ir vēl vairāk pasliktinājušies iedzīvotāju apstākļi konflikta zonās, un ir vajadzīgas pārliecinošas iniciatīvas, kas ļautu pilnībā īstenot miera plānu.

2.17. Ņemot vērā neapšaubāmi sarežģīto atgūšanos no pandēmijas krīzes, pašreizējās tirdzniecības sarunas, ko ES ved ar Maroku un Tunisiju, kā arī gaidāmās sarunas ar Jordāniju kļūst arvien svarīgākas. Eiropas Savienībai būtu vairāk jāņem vērā pastāvošās asimetrijas un pienācīgi jāatbalsta tās tirdzniecības partneri dienvidos. EESK aicina labāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas un sociālos partnerus sarunu procesos un to oficiāli nostiprināt Līgumos, lai minētās organizācijas varētu sniegt pozitīvu ieguldījumu tirdzniecības attiecībās starp partnervalstīm un tādējādi nodrošinātu it sevišķi to, ka iecerētā tirdzniecības nolīguma obligātā sadaļa par ilgtspēju tiek īstenota.

2.18. Turklāt EESK ierosina, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sociālajiem partneriem oficiālas, strukturētas iesaistes kārtā būtu jāuztic atbildība ne tikai par ilgtspējas sadaļām, bet arī par visu tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumu tvērumu.

2.19. EESK atkārtoti pauž viedokli, ka daļa no tirdzniecības atbalsta fondiem Eiropas Savienībai būtu jānovirza tam, lai atbalstītu pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalību un spēju veidošanu ilgtspējīgas tirdzniecības un ieguldījumu centienos.

2.20. EESK jau agrāk ir aicinājusi stiprināt digitālās prasmes abos Vidusjūras krastos. Pēc tam, kad ir pieņemta jaunā stratēģija Vidusjūras reģionam, un ņemot vērā atjaunošanu pēc pandēmijas, EESK atgādina, ka vajag palielināt investīcijas digitālajā infrastruktūrā un atbalstu MVU digitalizācijai, lai veicinātu nodarbinātību un sociālo attīstību, tostarp iesaistot sociālos partnerus, atzīstot darba koplīguma slēgšanas sarunu un sociālā dialoga potenciālu dažādos līmeņos.

3. **Vispārīgas piezīmes**

3.1. Pandēmijas krīze ir saasinājusi spriedzi Vidusjūras reģionā esošajās kaimiņvalstīs; 25 gadus pēc Barselonas deklarācijas un 10 gadus pēc Arābu pavasara Vidusjūras reģiona problēmas joprojām ir milzīgas. Eiropas Savienība un tās partneri Vidusjūras reģionā nesen ir nolēmuši atsākt un stiprināt sadarbību, īstenojot vērienīgo jauno "Programmu Vidusjūras reģionam".

3.2. Jaunās programmas pamatā ir pārliecība, ka, tikai strādājot kopā un ievērojot partnerības principu, var sekmīgi atrisināt nākotnes stratēģiskās problēmas abu pušu interesēs. Programmā ir paredzēts īpašs ekonomikas investīciju plāns, ar ko atbalstīt Vidusjūras reģionā esošo kaimiņvalstu sociālekonomisko atveseļošanu 2021.–2027. gadā. Kā norādīja Augstais pārstāvis Žuzeps Borels (*Josep Borrell*), kopīgais mērķis ir dienvidos izveidot drošu, demokrātiskāku, videi draudzīgāku, pārtikušu un iekļaujošu kaimiņreģionu, kurā valda miers.

3.3. Nesen publicētajā pētījumā *"Bridging the Sea"* ([2]), kas tapis saistībā ar programmu *"Med Dialogue for Rights and Equality"*, konstatēts, ka gandrīz 63 % pilsoniskās sabiedrības organizāciju, kuras darbojas dienvidu kaimiņreģionā, risina tādus jautājumus kā demokrātijas un tiesību nostiprināšana, savukārt vairāk nekā 53 % minēto organizāciju nodarbojas citastarp ar sociālekonomiskās nevienlīdzības novēršanu. Minēto organizāciju izpratne par ekoloģijas un vides jautājumiem arvien vairāk pieaug, un tiem tiek pievērsta lielāka uzmanība. Šie skaitļi apstiprina, ka ir izveidojies stabils pamats un ka ir jāstiprina atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai, lai labāk risinātu nākotnes problēmas.

3.4. Pēdējo divdesmit gadu laikā pilsoniskās sabiedrības klātbūtne dienvidu kaimiņreģionā ir palielinājusies. Tās aktīvisms ir ļāvis mazināt sociālās un ar veselību saistītās sekas iedzīvotājiem, taču vienlaikus parādījis, ka ir jārīkojas, lai stiprinātu pilsoniskās sabiedrības spējas un prasmes darboties labāk.

3.5. Tāpat kā pārējās pasaules daļas, Vidusjūras reģions Covid-19 pandēmijas dēļ ir piedzīvojis smagu ekonomisko un sociālo satricinājumu. Tas, ka neeksistē atbilstoša sabiedriskās veselības aprūpes infrastruktūra, it īpaši visnestabilākajās valstīs, vēl vairāk ir saasinājis sociālās un ar veselību saistītās sekas. Pandēmijas krīze ir pastiprinājusi krīzes, kas virknē valstu jau pastāv vairāku iemeslu dēļ, piemēram, nestabila ekonomikas un sociālā situācija, augsts bezdarba līmenis un konfliktu sekas dažos apgabalos, piemēram, Lībijā un Sīrijā.

3.6. Lai gan ar būtiskām atšķirībām, Vidusjūras reģiona valstu valdības nekavējoties reaģēja, lai pandēmijas izplatību ierobežotu, ieviešot atbalsta pasākumus darba ņēmējiem un uzņēmumiem, tostarp sadarbībā ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai gan to iesaistīšana bieži vien bija nepietiekama, bet dažos gadījumos tās vispār nebija. Lai ierobežotu pandēmijas sekas, gandrīz visas Vidusjūras reģiona valstis noteica mājsēdi (piemēram, Maroka, Ēģipte, Jordānija un Libāna), komandantstundu un ceļošanas ierobežojumus.

3.7. Līdz ar pandēmijas krīzi daudzas reģiona valstu valdības ir ieviesušas ekspansīvu politiku ar mērķi pārvarēt ekonomikas krīzi un atbalstīt konkrētas nozares, veicinot ražošanu, ieviešot nodokļu un ekonomiskos atvieglojumus un ieguldījumu piesaistīšanas pasākumus.

3.8. Pandēmija ir izraisījusi negatīvas ekonomiskās sekas visā Vidusjūras reģionā ne tikai tādu faktoru dēļ kā iekšējā un ārējā pieprasījuma samazināšanās un patēriņa samazināšanās, bet arī finanšu un valsts parāda situācijas pasliktināšanās dēļ. Kopš pandēmijas krīzes sākuma reģiona valstu valdības ir piešķirušas papildu resursus veselības un ekonomikas sistēmai ar mērķi atbalstīt konkrētas nozares. Šā iemesla dēļ gandrīz visu Vidusjūras reģiona valstu budžeta deficīts ievērojami palielināsies.

3.9. Transporta nozari ir smagi ietekmējuši ierobežojoši pasākumi, kas kavēja un samazināja starptautisko mobilitāti, kā rezultātā tūrisms ir kļuvis par vienu no nozarēm, ko pandēmijas krīze skārusi visvairāk. ESAO aplēsa, ka nozare sarukusi par 45–70 %, bet starptautiskais tūrisms samazinājies par 60–80 % ([3]). Tūrisms ir viena no galvenajām Vidusjūras reģiona valstu ekonomikas nozarēm, un saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Tirdzniecības un attīstības konferences (*UNCTAD*) datiem Ēģipte un Maroka būs vienas no visvairāk skartajām valstīm visā pasaulē ([4]).

3.10. Mikrouzņēmumi, mazie un vidējie uzņēmumi un pašnodarbinātie ir vieni no svarīgākajiem dienvidu krasta valstu ekonomikas dalībniekiem. Tie ir ievērojami samazinājuši savu apgrozījumu un lielākā daļa no tiem bija spiesta samazināt darba ņēmēju skaitu. Šajā sakarā būs vajadzīgi strukturāli pasākumi, kas varētu palīdzēt MVU izkļūt no krīzes, augt un ieviest jauninājumus, risinot divkāršu izaicinājumu, kas saistīts ar digitalizāciju un dekarbonizāciju.

([2]) https://meddialogue.eu/wp-content/uploads/2021/02/Publication-Bridging-the-sea.pdf
([3]) https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=124_124984-7uf8nm95se&title=Covid-19_Tourism_Policy_Responses&_-ga=2.143901749.1647750476.1622806508-1692148678.1622806341
([4]) https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2020d3_en.pdf

3.11. Pandēmijas krīze Vidusjūras reģionā ir skārusi visas sociālās grupas, it sevišķi šādas grupas: jauniešus (darba tirgus situācijas pasliktināšanās un skolu un augstskolu slēgšanas pasākumu dēļ); sievietes, kas dienvidu kaimiņreģionā ir nodarbinātas konkrētās jomās, galvenokārt neoficiālajā ekonomikā, lauksaimniecībā un tūrisma nozarē, ko smagi ietekmēja pārvietošanās ierobežojumi; neaizsargātas grupas, piemēram, neoficiāla darba strādnieki un bēgļi, kas bieži vien nevar izmantot sociālās aizsardzības pasākumus; personas ar invaliditāti (bieži vien nekvalitatīvu pakalpojumu dēļ).

3.12. Dažos dienvidu kaimiņreģiona apgabalos tādi faktori kā ūdens trūkums un slikta piekļuve sanitārijai ir saasinājusi pandēmijas ietekmi, it īpaši sociāli izolētākajos slāņos, konflikta zonās un bēgļu nometnēs.

4. **Izaicinājumi un iespējas**

4.1. Kā uzsvēris Savienības Vidusjūrai ģenerālsekretārs ([5]), pašreizējā veselības krīze apdraud sociālekonomisko progresu, ko reģions ir panācis pēdējos gados. Tomēr krīze ir arī iespēja stiprināt integrāciju un uzlabot ekonomikas noturību.

4.2. Pilsoniskās sabiedrības loma Eiropas-Vidusjūras reģionā ir ārkārtīgi svarīga, lai pēc pandēmijas veidotu taisnīgāku un iekļaujošāku sabiedrību; tāpat, kā tika uzsvērts Portu sociālajā samitā ([6]), sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju aktīvai iesaistei ir izšķiroša nozīme, lai nevienu neatstātu novārtā un efektīvi īstenotu Eiropas sociālo tiesību pīlāru.

4.3. Covid-19 un ar to saistītie pasākumi apdraud pilsoniskās sabiedrības ilgtspēju. Valdības un daudzi līdzekļu devēji ir apturējuši dotācijas un iesaldējuši finansējumu, pārvirzot līdzekļus Covid-19 seku likvidēšanas darbībām. Tas apdraud pilsoniskās sabiedrības organizāciju jau tā trauslo ilgtspēju, izredzes turpināt kalpot cilvēkiem un daudzu pilsoniskās sabiedrības darbinieku darbvietas, lai arī pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir lielas cerības. EESK uzsver, ka organizatoriskās ilgtspējas dotācijas un pamatdarbībai paredzēta atbalsta finansējums ir izšķiroši svarīgi, lai pilsoniskās sabiedrības organizācijas varētu pielāgoties strauji mainīgajiem apstākļiem un turpināt darbību krīžu laikā.

4.4. EESK ir uzsvērusi, ka Vidusjūras reģions ir viena no pasaules daļām, kas ir visneaizsargātākā pret klimata pārmaiņu ietekmi. Covid-19 pandēmija ir negatīvi ietekmējusi sociālo situāciju un attīstību, un tāpēc ir steidzami jāpieņem ilgtspējīgas attīstības un zaļās ekonomikas stratēģijas.

4.5. Atveseļošanas plānu pieņemšana Vidusjūras reģionā ir potenciāla iespēja nodrošināt reģiona attīstību ekonomikas, sociālajā un vides jomā. Būtiski ir sasaistīt attīstības iespējas ar tādu principu ievērošanu kā solidaritāte, cīņa pret nevienlīdzību, tiesiskuma aizsardzība un ievērošana. Pilsoniskās sabiedrības aktīva iesaistīšanās ir būtiska visu mērķu sasniegšanai.

4.6. Dienvidu kaimiņreģiona darbībās, kuru mērķis līdztekus ekonomikas izaugsmei ir ierobežot vides problēmas, kas saistītas ar klimata pārmaiņām, ūdens trūkumu, pārtuksnešošanos un piesārņojumu, svarīga nozīme jāpiešķir turpmākās atjaunošanas plāniem pēc Covid-19 pandēmijas. Dažādojot ekonomiku un radot kvalitatīvas darbvietas, vides saglabāšanas un aizsardzības pasākumiem varētu būt pozitīva ietekme Vidusjūras reģionā. Šajā saistībā EESK vērš uzmanību uz atjaunojamo energoresursu (it īpaši saules un vēja enerģijas) ļoti lielo potenciālu dienvidu partnervalstīs un aicina ES un tās dalībvalstis šajā jomā censties panākt ilgtspējīgākus kopīgos ieguldījumus.

4.7. EESK jau ir uzsvērusi nepieciešamību veicināt taisnīgu pārkārtošanos Vidusjūras reģionā, lai sniegtu labumu arī veselības, izglītības un dzimumu līdztiesības ziņā. Lai nodrošinātu atveseļošanu, kas būtu faktiski vērsta uz pārkārtošanās un digitalizācijas principiem, būs ļoti svarīgi veicināt informētības palielināšanu un konkrētu uzņēmējiem raksturīgu domāšanas veidu un digitālo prasmju attīstību. EESK atbalsta dienvidu partnervalstu aicinājumu pastiprināt Eiropas Savienības un tās dalībvalstu apņemšanos pētniecības un attīstības sadarbības jomā Vidusjūras reģionā.

([5]) Savienība Vidusjūrai (*UfM*): ārlietu ministri nosaka prioritārās jomas ciešākai sadarbībai un integrācijai Eiropas-Vidusjūras reģionā (ufmsecretariat.org).

([6]) https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/porto-social-commitment/

4.8. Ņemot vērā, ka neoficiālās nodarbinātības un neoficiālās ekonomikas īpatsvars ir liels, dienvidu kaimiņreģiona atveseļošana ir cieši saistīta arī ar efektīva profesionālās izglītības un apmācības modeļa izstrādi. EESK atkārtoti uzsver, ka ir jāuzlabo profesionālās prasmes, it īpaši jauniešu un sieviešu profesionālās prasmes, lai tās varētu izmantot valstu un starpvalstu vidē kā daļu no pieejas, kuras pamatā ir profesionālā mobilitāte. Pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir arī svarīga loma prasmju uzlabošanā, jo tās nodrošina neformālo izglītību, organizē darbseminārus un mācības, kā arī veicina sociālo ekonomiku. Kā jau norādīts Savienības Vidusjūrai reģionālajā dialogā ar sociālajiem partneriem, Komiteja arī uzsver nepieciešamību citastarp iesaistīt sociālos partnerus, lai novērstu piedāvājuma un pieprasījuma neatbilstību darba tirgū.

Briselē, 2023. gada 24. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG